

BOGANMELDELSER

Bent Jensen:

EN LIVSFORM VED KORSVEJEN

Gyldendal, 124 s., kr. 34,00.

Eskimologen, mag. art. Bent Jensens bog »*En livsform ved korsvejen*« præsenteres på omslagets bagside som: »et samfundskritisk opgør med en række grundlæggende brister i grønlandspolitikken, herunder velfærdsbestræbelsernes manglende grundlag i grønlandske realiteter – økonomisk, psykologisk og socialt.

Den kritiske analyse følges op med forslag til en alternativ samfundsudvikling ud fra helhedsbetonede overvejelser. Bogen leverer en konstruktiv skitse til en gennemgribende ny, fremadrettet grønlandspolitik, der vil kunne bryde nye veje – også i internationalt perspektiv.«

Det er store, næsten uopfyldelige løfter, der bliver givet her, og i bogen bliver de da heller ikke indfriet. Bogen lægger ud med en beskrivelse af det traditionelle eskimosamfund, – grønlandernes eget samfund – som det tog sig ud inden europæerne begyndte at blande sig i det. Dette samfund betegnes som »noget meningsfyldt og logisk sammenhængende«. »Der var i dette samfund ikke plads til dybe kløfter mellem mennesker eller mellem grupper. Selve tilværelseskampen krævede både samdrægtighed og psykisk overskud. Fra dag til dag blev fantasien, humøret og alle forhåndenværende kræfter bragt i anvendelse for at fremme dette fælles og jordnære formål.« Samfundet var, hvad Bent Jensen kalder »en kultursucces«.

Så kom slangen ind i dette paradys i form af europæeren. »De fremmedes fysiske tilstedeværelse i landet som øverste magthavere, åndselite med et autoritært apparat bag sig, arbejdsgivere og opkøbere, indbyggede en ny tradition for hierarki og classeskel i det førhen så lighedsprægede sociale system.« Især efter 1950-erne, hvor man fra dansk side med stor energi har søgt at overføre den danske velfærdssamfundsmodel, er det gået galt, især fordi man ikke i tilstrække-

lig grad har taget hensyn til de særlige grønlandske præmisser.

Resultatet af den forfejlede politik viser sig i dag ved en række sociale sygdomssymptomer såsom voksende kriminalitet, stigende antal huspektakler, alkoholisme etc. »Denne velfærds- og rentabilitetsbegrundede koncentration af befolkningen i nye arktiske bymiljøer (og altså uden nævneværdig produktionsbasis) har i hastigt tempo rykket grønlanderne ud af småsamfundsmiljøet og har placeret dem i et diffust, upersonligt og uoverskueligt fremmedmiljø, mellem uvirkelige kulisser omkring en hverdag, hvis grundlag er afstukket af dansk tradition og tankegang.«

Årsagen til den fejlagtige politik mener Bent Jensen i høj grad skyldes, at planlæggerne – de danske embedsmænd – ikke har fået en uddannelse, der sætter dem i stand til at planlægge, især ikke på Grønland, hvor de ofte helt mangler kendskab til forholdene.

Som forslag til en ny og bedre grønlandspolitik foreslår Bent Jensen 1) øget Kooperation på det økonomiske område, 2) decentralisering af administrationen, 3) gennemførelse af en miljøpolitik »hvormed man ved hjælp af byplanlægning, boligformer og boligplaceringer kan skabe kontaktfremmende omgivelser, et menneskeligt miljø, fremfor blot indkvartering og tag over hovedet« og endelig 4) en omfattende grønlandsuddannelse af de danskere, der skal beskæftige sig med forholdene på Grønland.

Enhver, der blot har fulgt en lille smule med i grønlandsdebatten, vil vide, at der ikke er noget nyt i disse forslag. De er blevet fremført ved adskillige lejligheder i de senere år. Det nye ved Bent Jensens bog er, at det velkendte tema vist ikke tidligere er blevet fremført med så mange forbehold og teoretisk forklarende sidespring og så lidt dokumentation som i »En livsform ved korsvejen«.

I bogen får man på intet tidspunkt indtryk af, at forfatteren selv har opholdt sig på Grønland (det nævnes dog på omslagets bagside, at det har han). Bogens tekst, dens noter og lange litteratur-

liste giver indtryk af, at man her har en forfatter, som stort set har læst, hvad der er skrevet om Grønland, og skrevet sin bog på dette grundlag.

Men sådan forholder det sig jo ikke. Bent Jensen er én af de få danskere, som har et meget langt ophold i Grønland bag sig. Han kan sproget og har brugt adskillige år på at undersøge forholdene på Grønland, så han må formodes at sidde med mange konkrete oplysninger. Hvorfor undlader Bent Jensen at benytte sine egne data til at illustrere de påstande, han fremsætter? Der havde været rigelig med plads til en betydelig dokumentation, hvis forfatteren havde undladt de mange, efter min mening ret overflødige, teoretiske forbehold og sidespring.

Jan Hjarnø,

Etnografisk Samling, Nationalmuseet.

»DANMARKS NATUR« BIND 10

Politikens Forlag.

556 tæt beskrevne, rigt illustrerede sider om Grønland og Færøerne er det blevet til i »Danmarks Natur« bind 10 i Politikens Forlags serie.

Der er særlig grund til at nævne dette bind, for modsat alle de foregående har forlaget trykt et ekstra oplag, som grønlandsinteresserede kan erhverve uden at skulle købe de øvrige.

Redaktionskomiteen har bestået af professorerne dr. phil. Tyge W. Böcher, dr. phil. Christian Overgaard Nielsen og dr. phil. Axel Schou og selve redaktionen af lektor dr. phil. Arne Nørrevang, Torben J. Meyer og Steffen Christensen.

Dertil kunne føjes en lang liste af navne på Grønlands-eksperter og videnskabsmænd, som har koncentreret deres viden i korte, velskrevne afsnit komprimeret med tusinder af eksakte oplysninger.

Det er et opslagsværk, som ingen formentlig vil læse i sammenhæng, men det er heller ikke meningen. Vil man vide noget om leptodiaptomus minutus, også kaldet en vandloppe, som findes i søerne fra Upernavik til Kap Farvel, må man slå op i Ulrik Røens afsnit, og vil man vide noget om, hvad det egentlig var for afskyeligt smagende tanglopper, Ejnar Mikkelsen måtte

leve af på sin berømte tur med Iversen, så kan man også finde frem til en beskrivelse af dem, dog knap så saftig som Ejnar Mikkelsens.

Bogens illustrationer, sort-hvide som farverige, og dens utallige tegninger og skitser underbygger og udbygger på fremragende vis teksterne. 250 års udforskning af Grønlands natur og tilblivelseshistorie er samlet i dette værk. Men Hans Egedes tegninger af den flora, han fik kendskab til, var nu også fine. Det var jo dem, det hele begyndte med. *ee.*

VELKOMMEN TIL GRØNLAND.

Den engelsk- og dansk-sprogede publikation »Velkommen til Grønland« (Anders Nyborg A/S Internationalt Forlag i Rungsted) er nået til sin anden udgave. Man lagde ud i 1971, og heftet fremtræder i år med flere sider og endnu prægtigere udbud af farvebilleder og læsestof. Heftet, der kommer i 40.000 eksemplarer, sendes ud i Danmark og udlandet gennem talrige styrelser og firmaer og er en afgjort appetitvækker i forbindelse med Grønland.

Grønlandsminister Knud Hertling lægger for med et velkommen. Han understreger, at nok så mange gode billeder ikke kan skabe den oplevelse, som et besøg i landet er. Hertling opfordrer da også læserne til selv, gennem et besøg, at opleve »denne særprægede del af Danmark«.

Landsrådsformand Lars Chemnitz skriver om landet, hvor menneskers indsats er lilleputværk i forhold til naturens storhed. Og han siger, at hvad grønlænderne angår, må turisterne komme og dømme selv.

Og så får vi ellers i billeder og tekst spillet temaer igennem fra slædehunde og nordboruiner til den aktuelle kultursituation. Endog den ellers ikke meget skrivende Jens Fynbo har ført sig frem. Det sker under titlen »kontorchef«. Måske har Fynbo skrevet artiklen just i den periode, da man i Grønland var klar over, at han var blevet vicedirektør, mens den danske offentlighed og han selv ikke var ganske klar over, at udnævnelsen var en kendsgerning.

J. F.